

ramaderia

Prevenció sanitària en ovelles i cabres

En ramaderia cal conèixer quins són els factors de riscos que poden afectar als seus animals i minimitzar-los al màxim. Al mateix temps s'ha de potenciar una alimentació equilibrada i uns espais que facilitin el benestar. Gràcies a la col·laboració amb la Universidad Complutense de Madrid i Ramaderes de Catalunya, l'Escola Agrària de Manresa va poder oferir una jornada sobre sanitat en oví i cabrum de la mà de la Nathalie Laroche, del col·lectiu francès GIE Zone Verte, especialitzat en homeopatia, fitoteràpia i medicines naturals. En aquest article transcrivim la part destinada a la prevenició.

NATHALIE LAROCHE, MEMBRE DEL GIE ZONE VERTE. AMB LA COL-LABORACIÓ DE CHARLES-ANDRÉ DESCOMBES

En la gestió sanitària d'un ramat, el ramader/a juga un paper fonamental perquè és qui pren les decisions sobre l'alimentació, les infraestructures, els cobriments, etc. De fet, qualsevol animal domèstic depèn enormement de les persones que en tenen cura. Els estudis sobre el procés de domesticació han determinat que els animals domèstics no assoleixen l'estadi adult --imprescindible en el cas dels animals salvatges-- sinó que es queden en un estadi infantil, immadur. Per aquesta raó les ovelles, deixades soles en un entorn de pastura, no aconsegueixen equilibrar la seva alimentació com sí que ho faria un animal salvatge. Als nostres ramats també els afecten més els canvis meteorològics, per exemple quan arriba el fred de cop o quan hi ha molta diferència entre el dia i la nit. Per tant, de la nostra mà depèn que tinguin un entorn i una alimentació saludables.

A partir d'aquesta idea central, podem introduir millores en la gestió de cabres i ovelles per tal de reduir al màxim els riscos sanitaris.

LA IMPORTÀNCIA DE BONES INFRAESTRUCTURES

Els factors de risc relacionats amb les infraestructures són:

- la humitat ambiental,
- l'estat del jaç ,
- la densitat d'animals.

Controlar la humitat per mantenir un entorn saludable

A més d'afavorir els coccidis, els entorns excessivament humits provoquen problemes pulmonars i tos. De fet també alenteixen el creixement perquè els animals han de desviar energia per adaptar-se a aquest ambient.

Hi ha condicions dels estables que afavoreixen aquesta humitat:

- *Mala aeració.* La suor dels animals queda retinguda. Si a l'exterior fa fred, hi haurà condensació i "plourà" dins l'estable;

- *Fuites d'aigua.* S'han de controlar diàriament les pèrdues que pugui haver-hi a les aixetes i els altres punts d'aigua.

- *Filtracions d'humitat.* En molts casos els estables aprofiten un talús com a paret, disseny que no és gens favorable per a la salubritat. La humitat procedent del talús s'infiltra o puja per capil·laritat. Pel que fa a l'aigua de la pluja, és important disposar de canals per recollir-la i així evitar que es mulli la paret.

Si tenim molts problemes d'humitat que afavoreixin la presència de coccidis, a més d'utilitzar el vinagre per modificar el pH de l'aigua dels abeuradors, podem incorporar també l'argila. Pels xais podem posar-los l'argila directament a lliure disposició . Però per als cabrits és recomanable posar-la en un pneumàtic

penjat perquè no la facin malbé. Si no es vol fer servir un pneumàtic, es pot col·locar a la paret una menjadora expressament per a l'argila, tenint en compte que ha de ser tapada de la part superior perquè només hi puguin entrar el morro, sense donar peu que hi acabin jugant i fent-la malbé igualment.

La importància d'un bon jaç

Per fer front a la pressió microbiana és important tenir un jaç abundant i de qualitat i també estar en contacte amb una flora no patògena. De fet, la primera flora que troba el cabrit o el xai en el moment de néixer és la flora vaginal de la seva mare. D'aquest primer contacte, les filles herederan la capacitat d'adaptació a la flora de l'entorn, encara que sigui a la d'una nova pastura.

Més enllà d'aquesta flora materna, el cabrit o el xai pren contacte amb la flora del lloc on neix. Els microbis que es trobin en el seu jaç el poden fer emmalaltir; per exemple els colibacils, que poden provocar diarrees i afeblir els animals. Afortunadament podem actuar sobre aquesta flora del jaç i afegir-hi microorganismes beneficiosos. Un bon sistema és escampar-hi xerigot. Si no disposem de xerigot, podem utilitzar Flora danica, que és el llevat que s'utilitza per fer els formatges: s'agafa una bossa de Flora danica i es dilueix en un litre de llet entre 24-48 hores a temperatura ambient. Obtindrem una mena de

01. Ramat. *Davide Ragusa.*

02. La Nathalie Laroche en un moment del curs que va donar a Manresa. *Laura Roura.*

Podem comprovar que la digestió és prou bona comptant les mastegades per mos que fan ovelles i cabres quan remuguen: entre 70 i 90 les cabres i entre 60 i 80 les ovelles

xerigot que podem anar multiplicant. Una altra possibilitat és fer quefir de llet. El podem aplicar sobre el jaç i si observem tendència de les cries a la diarrea, els el donarem com més aviat millor quan neixen, i és que els primers bacteris i llevats que arribin al sistema digestiu de l'animal seran els que s'hi quedin per tota la vida, ocupant un espai que deixarà d'estar disponible per als microorganismes patògens.

Els riscos d'una densitat massa alta

És important que cada animal tingui el seu espai vital preservat. En producció ecològica ja s'imposen unes superfícies mínimes, però cal tenir en compte que els espais de l'estable on hi ha corrents d'aire o humitat no s'ocupen i, aleshores, els metres quadrats disponibles es redueixen. Quant més espai tinguin, millor.

Igualment és important tenir en compte la jerarquia que s'imposa en el ramat. Podem aconseguir que tots els animals es sentin a gust per exemple posant l'aliment a diferents nivells. Per impedir que els animals dominants, acabada ràpidament la seva part, perjudiquin els altres robant-los el menjar, és indispensable que cada animal disposi del seu propi espai. Per això és molt aconsellable la utilització de cornadissos.

L'ALIMENTACIÓ

L'alimentació és el principal factor d'equilibri en la salut dels animals. En el moment del part, és indispensable assegurar-se que el xai o el cabrit prenguin el calostre que els dona la mare. És una garantia per enfortir el sistema immunitari i per tenir una llarga vida.

En relació a la pastura, és important valorar la diversitat florística de l'entorn. És bo que hi hagi varietat perquè el cicle vital de cada planta és diferent i per tant arriben a maduresa en moments diferents, fet que afavoreix l'equilibri alimentari. Els prats homogenis provoquen en cabres i ovelles femtes toves, similars a les buïnes de vaca. Quan es dona aquesta situació, és recomanable introduir un complement a la dieta que aportï fibra (pot ser palla o fenc madur), calci i magnesi.

Si tenim una bala que ha començat a florir-se, no s'hi val a eliminar-ne només la part florida, s'ha de llençar tota

Pel que fa al gra, el donarem sencer després de la pastura (a la tarda) o del fenc (al matí), com a màxim 300 grams/animal/àpat. Quan observem grans sencers a les femtes, vol dir que la digestió és massa ràpida. Les raons en poden ser varies: a) estàs donant massa gra; b) la pastura és d'herbes joves que donen un trànsit intestinal massa ràpid; c) falta nitrogen a la dieta i no hi ha una bona fermentació en el rumen; d) el gra s'ha collit massa sec i convé deixar-lo en remull abans de donar-lo als animals. Pel que fa a la palla, és millor anar aportant petites quantitats i anar renovant.

Si donem fenc, que sigui de qualitat

El fenc florit s'ha d'evitar absolutament: provoca avortaments, problemes al fetge, diarrees i fins i tot problemes pulmonars. Si tenim una bala que ha començat a florir-se, no s'hi val a eliminar-ne només la part florida, s'ha de llençar tota, ja que les espores inevitablement s'hauran escampat per tot arreu. Pel que fa a l'ensitjat en bala, és un aliment de qualitat variable i difícil de controlar. Encara no he vist cap granja que en fes servir i els animals de la qual anessin realment bé. Com que s'hi busca un farratge bastant humit per afavorir-ne la fermentació, en general l'ensitjat es dalla més aviat que un fenc i, per aquesta raó, sol ser pobre en fibres madures afavoridores del remugament.

El millor fenc és l'eixugat a l'estable, a l'ombra, airejat, ocupant volum. Normalment és tan apetitós per al bestiar que s'ha de racionar. Així s'evita que els animals en mengin més del compte, que el trànsit del farratge pel rumen sigui massa ràpid i que els bacteris no arribin a fer correctament la seva funció.

Conèixer el procés digestiu

El rumen dels remugants és com una tina de fermentació. Quan hi arriben els grans, la fibra i tots els aliments ingerits, els bacteris comencen a treballar en el procés. Qualsevol fermentació produeix gasos; en el cas de les ovelles i les cabres, com de tots els remugants, es produeixen

L'argila

L'argila és un recurs imprescindible en la farmaciola d'una finca ramadera.

Argila bentonita:

A lliure disposició per prevenir les coccidiosis; En xeringa barrejada amb aigua, per als xaiets i cabrits quan agafen diarrea.

Argila verda:

En cataplasma durant 20 minuts per a inflamacions. No la hi podem deixar més estona perquè faria l'efecte contrari. Si la inflamació és forta podem aplicar-la matí i vespre durant una setmana. Per facilitar-ne l'eliminació podem posar primer una mitja elàstica i a sobre el cataplasma. Si hi ha una ferida oberta, l'argila la netejarà però és important no aplicar-la en el moment de la cicatrització. Podem utilitzar mel, que és un bon cicatritzant.

àcids grassos volàtils, els compostos que els aporten energia. Aquests gasos s'incorporen a l'organisme a través de les papil·les ruminals que els facilitaran el camí cap al fetge, on es transformaran en sucres. A més papil·les, millor absorció i millor digestió.

Una dieta que inclogui fibres dures

Però com podem afavorir aquestes papil·les? Durant el primer any de vida, les fibres dures que entren al rumen colpegen les parets d'aquest òrgan i fan que es desenvolupin les papil·les. Per tant, és clau que els xais i els cabrits mengin aliment groller. Atenció doncs: quan donem el fenc als animals més joves, hem d'aconseguir que acabin tota la ració i, per tant, que mengin també les fibres més dures, que no els resulten tan apetitoses i que normalment deixen per al final; un consell importantíssim per a les femelles que vulguem deixar per reposició. Preferirem doncs donar-los quantitats controlades, que acabin del tot, a donar-los fenc o palla a lliure disposició. Per aliment groller també entenem les fulles d'arbres, perquè són riques en tanins i tenen un efecte vermífug molt interessant, tenint en compte que a la primavera són massa tendres encara.

Per entendre la importància que pot suposar la ingesta de fibres dures durant el primer any de vida de xais i cabrits, explicaré el cas d'una ramadera dels Pirineus que em va consultar perquè les seves cabres sempre s'inflaven amb l'alimentació. Quan vaig visitar la granja on comprava els cabrits, vaig veure que pasturaven un prat verd d'herba fina i tenien fenc a demanda. Com que preferien l'herba fresca, no menjaven prou aliment groller per desenvolupar suficients papil·les i tenir una bona digestió.

El problema dels àcids grassos volàtils produïts en el rumen al moment de la digestió és que l'acidifiquen, en fan baixar el pH. Ara bé, a través del bicarbonat de sodi contingut en la saliva, la ruminació és clau per impedir una excessiva acidificació del rumen. Només les fibres dures i grolleres, generadores d'una sensació d'inflor estomacal, indueixen el reflex de ruminació en els

Els coccidis

Els coccidis són gairebé tan minúsculs com els bacteris i n'hi ha que són més patògens. Si en tenim en el ramat, ens provocaran patologies, sobretot en els cabrits o els xais d'entre dos i quatre mesos, en els quals observarem diferències de creixement i fins i tot ens poden donar femtes amb sang.

Els coccidis es troben en el sòl i es multipliquen ràpidament quan la temperatura és suau i hi ha humitat. Entren al cos de l'animal a través de l'alimentació. Un cop dins, s'insereixen en les cèl·lules de la paret digestiva i hi romanen fins que el següent estadi del seu cicle vital els obliga a trencar aquestes cèl·lules on s'havien desenvolupat i tornen al sòl expulsats per la femta. És precisament aquest trencament de la cèl·lula el que dona problemes d'assimilació dels nutrients.

La patologia de la coccidiosi es manifesta sovint en el moment del deslletament. Mentre mamen, la llet es qualla en el sistema digestiu i el xerigot dona un pH baix que protegeix de la infestació. Per tant, una possible prevenció és afegir vinagre de poma a l'aigua de beguda a dosi d'entre un 1 i un 10% en funció del pH previ que tinguem a l'aigua de la granja. Si l'aigua té un pH bàsic (com per exemple l'aigua calcària), en necessitarem més quantitat que si no n'és.

animals i en permeten la digestió completa.

Però els animals domèstics no tenen l'habilitat dels animals silvestres per equilibrar la seva alimentació per ells sols. Quan a la primavera l'herba és tendra, els veurem menjar i menjar sense que remuguin perquè els falta la part més fibrosa de l'aliment. Donat aquest cas, quan arribi la tarda podem portar-los a una zona on hi hagi menys menjar i puguin parar-se a fer la ruminació. Si els donem accés a palla o fenc de qualitat, els ajudarem a fer aquest procés. També és interessant tenir en compte que l'herba de primavera és molt rica en potassi, cosa que frena l'assimilació d'altres elements.

La digestió gira a l'entorn dels microorganismes, les fibres dures i el nitrogen

L'alimentació i una bona digestió també són els que aportaran proteïnes als animals, importants per al sistema immunitari. Quan els bacteris, els lleuats i els protozoos del rumen moren es desfan en aminoàcids. L'intestí absorbeix aquestes petites molècules i les deriva cap al fetge, l'òrgan que s'ocupa de recompondre-les en forma de proteïnes. Els aminoàcids, molècules orgàniques amb nitrogen, es troben en les lleguminoses i en algunes herbes joves de forma variable, depenent de l'anyada.

Per tant, la digestió és una dinàmica que gira a l'entorn dels microorganismes (bacteris i altres microorganismes del rumen), les fibres dures que facilitaran el desenvolupament de les papil·les, i el nitrogen. Els tres elements han d'estar presents simultàniament en l'alimentació. ✨

L'era | formació

Consulteu descomptes

Preus amb moneda social

Si no s'indica el lloc, el curs es fa a Manresa

Cosmètica natural i casolana a l'abast

Dimecres, del 18 de setembre a 9 d'octubre.

Creació de punts d'aigua, basses i piscines naturals

Dijous de 17 d'octubre al 31 d'octubre.

Els secrets del cultiu eco d'olivera, ametller i vinya de secà

Dimarts del 22 d'octubre al 5 de novembre.

Introducció al cultiu de bolets i tòfones

Diumenge 10 i dissabte 16 de novembre a Manresa i a Sanauja.

Maneig i teràpies naturals a ramaderia

Dimecres del 20 de novembre al 14 de desembre.

Preparant els remeis naturals per afrontar l'hivern

Dijous 28 de novembre i 12 de desembre.

Poda natural d'olivera, ametller i fruiters

Dissabtes del 14 de desembre al 18 de gener de 2020, amb sessions a Manresa, Sant Jaume Sesolives i el Prat de Llobregat.

verifiqueu
dates al
web

I cada primer dimecres de mes

L'era | tertúlia

Un espai de trobada obert a tothom per compartir agroecologia.

De 7 a 9 de la tarda al Complex Cultural Cal Sitges, a Artés.